

Dafora

Белы рыцар

Ідучы па дарозе,
я спаткаў вершніка
У белым плашчы
на чырвоным кані.
– О, рыцар, каго сьцеражэш?
– А ветру шукаю ў полі, мой брат.
– Няма ўжо ветру, – кажу, –
І ня будзе,
І поле бітвы лесам парасло.
І я спыніўся,
каб паказаць яму дрэвы.
– Не спыняйся. Ідзі, –
Сказаў мне белы рыцар. –
Тваё поле – шлях.
Як спынішся –
Вырасьце лес на шляху.
Сказаў – і прышпорыў каня.

2001 г., Варшава

Дарога – 1

Жоўтая трава, сасоньнік і сьнег
Мільгаюць у памяці
Наўзбоч па чужым шляху.

2001 г.

За акіянам

Чайкі белыя крычаць,
Нібы плачуць хвалі,
Адлятаюць ветры ў далі.
Толькі ветры ў чужыне
Зусім ня радуюць мяне.
Як белая чайка,
Ня буду я плакаць.
Зброю сваю – нарыхтую.
Над салёнымі водамі памалюся.
Веру, Божа, у нябёсах анёлы Твае
Над змагарнай маёй Беларусыяй.

2003 г.

Мроіцца дарога

Бяжыць цягнік праз родныя мясьціны,
І пералескі, й балаты, і сіні мох,
І горкі дым з'яжалае лістоты,
І колаў рытм:
„О ты, мая, о ты, мая...”
Аж гэта толькі сэрца
стукае ў грудзях...
О, любая мая, Айчына.

2003 г.

Прадвызначэньне

Пра што б ні падумаў –
Усё пачынаецца з Бога
І ў Богу зачыняецца.
Калі б прышоў Бог
І паклікаў Цябе:
Йдзі за мной!
Ты б пайшоў?..
Толькі той, хто паверыў –
Пойдзе.
І таму
Не пакліча Гасподзь наўпрост,
Калі дадзена ўсім
Дарога.

2003 г.

Дарога ў далячынъ

Калі пайсьці Зялёнаю Дарогай*

І ўгару падняцца,

І праз жыта залатое

азірнуцца ў далячынъ,

Вось тады і ўбачыш,

Як далёка—далёка

Хвалістыя сінія горы хваёвых лясоў

І ледзь бачныя хвалі блакітных пагоркаў

Таёмна ў Вільню плывуць.

І над усім адна сінюткая, зіхоткая гара,

Што недзе там,

За Клявой ды Трабамі,

Паміж воблакамі і ўлоньнем

Узвышаецца над асмужанай мройвай зямлі.

Колькі разоў я быў там,

Колькі разоў імкнуўся

Да тых сініх сасновых гораў,

Ідучы пэлы дзень.

Як я хацеў бы зноў і зноў

Усё гэта бачыць,

Адмераць, як вечны

бясконцы шлях.

2002 г.

Назіраю аблокi

Мне часам здаецца,

Што ляжу ў Курапатах

І сосны шумяць вечна.

Мне часам здаецца,

Што ляжу ў Беларусі

І вецер шуміць несъціхана.

Мне часам здаецца,

Што пранеслася чарада,

І чвяканьне капытоў

Заціхае

ў шуме

травы.

2002 г.

* Назва дарогі ў Суботніках у канцы Віленскай вуліцы.

Вечны вобраз

За жыцьцё я шмат паездзіў
па Беларусі.

І цяпер яна ўся ў маім сэрцы.
Стаіць у вачах і ў душы са мной.
Плыву і плыву да яе

па бясконцым моры.

Але калі падумаю
пра шчасьце Тваё,

О, Бацькаўшчына,
То лепш бы я тут загінуў,
Чым убачыў Тваю няволю.

2002 г., Варшава

Дарога сьмерці

*Праз Курapatы, дзе ляжыць расстраляны
народ, нашчадкі адных праклалі шырокую дарогу
нашчадкам другіх. Тады я напісаў:*

Не забывайцеся,
Вы едзеце па магілах,
Дарогай,
якую зрабіў

забойца.

2002 г.

Нарбут

*Калісьці Нарбут, лекар браслаўскі, стоячы на
гары Замковай і пазіраючы ў далячынь, гэтак
мовіў: „А прыгажэйшага месца ў Эўропе ня ба-
ць і ў”. Пра яго ведаючы, я напісаў:*

Усё, што зрабіў,
Стварыў, захаваў, аднавіў –
Затопчуць, зьнявечаць, забудуць.
Спаганяць імя.
І толькі Бог адзін
будзе ведаць пра ўсё.

2002 г.

Начны шлях

Калі мы ноччу вярталіся,
Узышоў вялікі Месяц.
І толькі матор гудзіць.

2002 г.

Вечар у дарозе

Цямнее ў аўтобусе змрок.
Прыдарожныя дрэвы, як дождж,
Расцякаюцца з шумам матора
па шкле.

2001 г.

Падарожны прыстанак

Праз дзьверы відаць,
як аўтобус стаіць.
Смажыцца рыба.
Толькі й думаю,
каб не адстаць.

* * *

2000 г. Польшча

Як гэта зразумець?
Успомніў дзень юнацкі –
І ўжо я той.
І ў сэрцы мне шчыміць
Далёкая дарога.

2002 г.

У археалогічнай разведцы трапляю пад дождж

О, вялікі агонь!
То гэтак, то так,
то тылам, то бокам.
Сушуся, як неандэрталец.

2002 г.

Шлях – 1

Між вышыняў, нізінаў, палёў,
Як страла,
Рассьцілаецца шлях.
Воблакі над дарогай.
Што яшчэ

можа быць лепей,

Калі за мройву смугі
Ўдалячынь
Вырываецца зь цела душа.

2002 г.

Імя

Уражвае велізарнасьць хлусьні.
Як сьпёк агрутны,
Як мёртвая рака,
Яна падзяліла маё імя папалам:
Для сьвету –

і для сяброў.

Але нават калі б хлусьня
Перамагла апошняга сябра,
Застаецца Бог,
Які непераможны.

2002 г.

Анёл каменны

Зімой на Росах* пуста, сьнежна.
Анёл з адбітай галавой
І абламанымі крыламі
У марознай золкай цішыні,
Калі прамень на вежы меркне,
Усё мкнецца, мкнецца ўзьляецць
Над сьветавідам душ памерлых.

Далёкі шлях перада мной.
Распрасьціраецца дарога,
І пералескі, і палі.
Мая зямля – мая трывога.
І перасьледуе мяне,
Як сон халодны, як сувой,
Як вобраз краю зрабаваны,
Анёл з адбітай галавой
І абламанымі крыламі.

Ужо ападае цвёт вяsenьні,
Ужо жаўціцца клёна ліст.
Над акіянам і зямлёй
Вандроўнік я ў самалёце.
Над ноччу чорнай мімалётнай,
Над скамянелым кантынентам,
Чужым, як месячны ландшафт,
Над пустазельлем і званамі,
Як сьпеў няродны прада мной.
Як край забраны, пахаваны,
Анёл з адбітай галавой
І абламанымі крыламі
Ляціць, ляціць, таварыш мой.

2002 г., Нью-Ёрк

* Старажытныя каталіцкія могілкі ў Вільні

50. Крыльї анґла 2003 г.

25 чэрвеня – апошняя
дарога Быкава

Надзея

Быкаў добра ведаў чужы рэжым,
Каб не шукаць, дзе няма.
Але была надзея,
Што засталася жыць.

Сын

Не хапайма зорак зь неба,
Бо часам толькі,
Каб бацькаву труну накрыць
Народным Сьцягам,
Варта быць сынам Быкава.

Машыны

Бачыш, Васіль Уладзімеравіч, –
Яны сьпяшаюць.
І ты зноў, апошні раз,
Перашкодзіў ім ехаць
У прывычны нябыт.

Хада

Парваліся нябачныя ніці,
І адышла ягоная прысутнасць.
Як некалі, іду.
І толькі брэх услед па бітым шляху,
І толькі брэх сабачы.

Рыгор

І Васільковы жаль
ты мераш матуляй.
Твой найвышэйшы ідэал
Над Беларусыяй вечна сьвеціць.

Вецер

Над жалобнаю казаньню
Зашумеў у лінах вецер.
Аніхтосьці не пачуў.
Пераменіцца ўлоньне,
Можа, й доля праміне,
Можа, разам з землятрусам
Абарвуцца згубы дні,
Можа, й песьня не сьпяецца
У вышынях за гарой.
Зашумі, вятрыска вечны,
Зашумі над галавой.

Ода

Гімн Беларускі гучыць.
Гэта мы яго сьпяваем – Фронт.
Рэквіем па няволі.
Ода для прышласьці
Над магілай Быкава.

7 ліпеня 2003 г., Нью-Ёрк

Вобразы перад вачыма

Раніцай дожджык у шыбы сячэ асенні.
Толькі й думаю пра Беларусь.
І трывожна дрыжыць мне душа.
І, здаецца, няма ўжо дарогі...
А за вокнамі
Па мокрым рудым дзірване
Сарокі скачучь.
Узьлятаюць.
Стракочучь
Пад шэрым небам.

2003 г., Варшава

Браслаўшчына

Колькі сілы і працы,
Маладых уяўленьняў,
Жывучы ў забранай краіне,
Уклаў я ў твор пра Браслаўе.
І ўсё гэта канула ў Лету.

1995 г.

Рота

Увесь час, пакуль я йшоў пад гару
І потым з гары,
За мной, нібы цень,
Шэры бег чалавек.
Ён круціўся на месцы,
Скакаў і тупацеў нагамі.
Ён затоптаў мае сьляды.
І погляд ягоны,
Халодны, нібы ў зьмяі,
Узіраўся ў маю патыліцу.
– Ты! – крыкнуў я, – чаго плячешся?
– Я йду па тваіх сьлядах, – быў адказ, –
Каб затаптаць магілу.
– Навошта?
– Ад радасьці, што цябе ня будзе, –
Зарагатаў шэры чалавек
І пачаў танцаваць.
– Хто ты? – уражана спытаў я.
– Твой сын, – быў адказ.

– У мяне няма сына.
– Я твой сын, які не нарадзіўся
І ўжо не народзіцца.
– Пакінь гэты занятак, сын.
Без цябе яго зробіць
Такіх, як ты, цэлая рота.
– О, не, ні за што –
Нават рота ня выгапча ўсё, –
Сказаў шэры тып
І засьпяваў Марсэльезу.
І тут я ўбачыў у яго нагах кайданы.
Валасы яго сталі – сухая трава.
Бледны твар і запалыя вочы
Глядзелі ў мяне:
Гэта я, і не я.
Адыходзіла постаць мая,
Абкружала здаля,
Абсыпалася мне пад нагамі зямля.
Раз, два, тры,
Раз, два, тры –
Крочыць рота – канвой,
Плыве ціха ў цішы,
Як туман над вадой.
Топчуць сьлед мой нагой:
Раз–два–тры,
Раз–два–тры –
Крочыць рота за мной.
Азірнуўся ў даль –
Бледны тып занямела стаіць,
Быццам я, і не я,
Кайданы на нагах.
І сухая трава.
Ўсьлед іду, ўсьлед іду, –
Ужо зьвіняць ланцугі,
Даганяе мяне шэры цень –
І ня можа дагнаць.
Хоча роту за мной перагнаць,
Хоча роты сьляды затаптаць.

2002 г.

Кіданьне жалеза

Кінуў малаток у ваду.
Толькі булькнуў.
Думаю – навошта?
Іншым разам укіну серп.

1995 г.

Месяц

У ноч зацьменьня Месяца, даўно,
Падумаў я:
Усё жыццё наперадзе.

2003 г.

Абсыпаецца вішня

Белае вецце звісае праз плот.
Абрывае пялёсткі вясновы дождж.
Пад нагамі
адцьвітае мая дарога.

2002 г.

* * *

Неяк дзіўна пражылося жыццё.
Мне як бы і месца не знайшлося
На гэтым сьвеце.

2002 г.

Шлях – 2

Няма нічога цяжэйшага,
Як бачыць, што справа,
Якой прысьвяціў жыццё,
Падае, разбураецца на вачах.
І ўсе твае вынікі
Руйнуюцца ў друз,
Рагочуць ворагі на папялішчах...
Але не апускайма рук,
Не спыняймяся.
Бо толькі калі выйдзем на шлях,
Убачым будучыню.

2004 г.

За Бугам

Калі я раньняй вясной ехаў старой дарогай па былой Белларусі, за вакном распрасьцёрлася бяз краю зялёнае поле. Божа, няўжо гэта ўсё яшчэ ёсьць, існуе і жыве! І жава-ранак заліваўся. І тады я запісаў на ўспамін для сябе:

У гарадах чужых,
Як дзень за днём,
За годам год:
Глядзіш на сьвет
Праз шум наносны,
І сьвет, здаецца, ўжо
Даўно перамяніўся...
А вось жа рунь!
Вось рунь зялёная
Рунее!

2002 г.

Чаканьне сьвятла

Ужо канае,
Канае цемра спракавечна.
Узьйдзі над распаччу, зара.
Рассьпіся, чорнае вагнішча.
І над бяздоньнем рукавторным
Паўстань у зьязньні цудатворным
Мая Зямля, мая Зямля...

2001 г.

Зямля

Усё перажытае жыцццё ў акупацыі пад саветамі мінула для мяне ва ўнутранай эміграцыі. Цяжкае цярпеньне. Але тады побач была мая зямля, што давала сілу і грунт быцця. Цяпер побач няма і зямлі. І немагчыма спаткацца. Стала зусім блага. Аднак я ведаю, што служу толькі ёй, што яна, мая зямля, існуе, ёсць і жыве, дыхае, як і я. І гэта ўзмацняе волю. Думаючы гэтак, я напісаў:

Наперадзе – зямля.
Я ўжо яе бачу.
Толькі б даплысці.
Толькі б хапіла сілы.
Поўна акул.
Ад доўтага плаваньня мне зводзіць ногі.
І пальцы сталі, нібы вяроўкі.
Ці думаў я калі пераплысць акіян?
О, Зямля, цёплая і цьвярдая!
Як хораша на зямлі!
Я ніколі ня думаў пра яе цьвёрдасьць,
На якой так добра стаяць.
О, Зямля, люблю цябе.
Абцяжарыла цела маё
І, як губка, насякла вадой.
Ужо ня гнуцца рукі мае.
І холад працяў.
Стукаюць мае зубы.
Я ўвесь дрыжу.
Нават дыханьне маё дрыжыць ад холаду.
І сьліна цягучая, нібы кісель.
Плыву.
О, бераг! Ці, можа, ты мроя?
Ужо бачу людзей на беразе.
Яны такія ўрачыстыя.
У капелюшах, у прыгожых касьцюмах.
Яны хораша ўсьміхаюцца.
Маладыя жанчыны ў белых сукенках
Махаюць рукамі, вітаюць мяне.
Плыву – і не даплываю.
Засталося няшмат.
Я таплюся ў іх на вачах.
Я ўжо захліснуўся салёнай вадой

І ўраз аслабеў.
Йду на дно.
Мелізна.
Жоўты пясочак відаць.
Я дастаўся нагамі, адбіўся ад дна
І ўсплыў.
А людзі так блізка.
Ну вось жа – рукою падаць.
Ветліва ўсьміхаюцца мне прыгажуні і хлопцы.
Мне сілы няма да іх крыкнуць: ратуй!
Яны ж бачаць – я гіну.
Мо' баяцца яны намачыць гарнітуры
Й прыгожыя сукні?
Я зноў захлынуўся.
І ўжо ледзь адпіхнуўся ад дна.
Трэці раз – не змагу.
Прыўкрасныя людзі глядзелі...
Усё.
І хлынула ўнутр у мяне вада.
І неба сьцімнела...
У апошні мамэнт я ўбачыў душой:
Прыплыла з акіяна самотная хваля –
Мо' з карабля,
А мо' камень зваліўся зь нябёс –
Узьняла мяне вісака ў гору
І бразнуўся я на ўзьбярэжжа скалы.
Пацякла ў мяне з роту і кроў, і вада,
Але быў я жывы
Каля ног распрыўкраснае дамы,
Што ўсьміхалася ў даль акіяна.
І тут я ўглядзеў,
Што ня людзі зусім
Жывапісным шнурочкам стаяць.
Хтосьці з крамы (пэўна ж, бо жартаўнік)
Манекены да мора прынёс.
Мо' каб выветрыў вецер зь іх моль,
Ці каб лепей тавар свой прадаць.
Няўцямна ўзіраюся я ў муляжы
І застыглыя іх усьмешкі.

2004 г., Нью-Джэрзі

Дарога ў адзін бок

У краіне глухіх,
Ідучы па гасьцінцы са словамі,
Я спаткаў відушчага паэта.
– Куды ты ідзеш са словамі? –
Прамовіў ён мне, –
Па сьмерць у краіне глухіх?
Не сказаў я нічога
У адказ мудрацу.
Іду сабе ды іду
Адзінай сваёй дарогай.

2002 г.

У дарозе

Рана–рана, на сьвітаныні,
Калі спачывала дарога ад шуму машын,
Разбудзіў мяне крык пералётных гусей.

2004 г.

КАМУНІКАТ.ORG